WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь…
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 166. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 1-го ВЕРЕСНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 1, 1961 No. 166. VOL. LXVIII.

БРАЗИЛІЯ ПЕРЕД ГРОМАДЯНСЬКОЮ ВІЙНОЮ

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ҐУЛЯРТ ХОЧЕ ПЕРЕБРАТИ ВЛАДУ ПРЕЗИДЕНТА, ХОЧ ЗБРОЙНІ СИЛИ НЕ ДОПУСКАЮТЬ ЙОГО ДО БРАЗИЛІЇ

Ріо де Жанейро. — Найновіші вістки в Бразилії з 31-го серпня повідомляють про те, що військові провідники, міністри армії, фльоти і летунства, таки не погоджуються на те, щоб віце - президент Жоао Ґулярт прибув до Бразилії та перебрав урядування, 30-го серпня були відомості, що військовики готові прийняти пропозицію Конґресу, щоб Ґулярт став президентом із обмеженою владою, бо дійсні функції голови держави мав би виконувати прем'єр, якого наменував би Конґрес. Але ввечері 30-го серпня військові міністри видали окремий маніфест, в якому заявили, що їм неможливо прийняти пропозицію Конґресової Комісії, щоб Ґулярт був декоративним президентом. Військовики заявляють, що Ґулярт вже досі недвозначно виявив свою ліву ідеологію і свій подив для комуністичного Китаю та СССР, тому неможливо є погодитися на те, щоб Ґулярт став хоч би навіть декоративним головою держави. Тому міністри заявили, що не допустять віце - президента до Бразилії. Коли б Ґулярт став президентом, то, на думку військовиків, демократичні установи й інституції були б знищені, а з ними „зникли б справедливість, воля, соціяльний мир і всі високі стандарти нашої християнської культури". В маніфесті говориться, що збройні сили Бразилії вірять в те, що християнський патріотичний бразилійський нарід твердо стане в обороні порядку в країні. 30-го серпня Ґулярт прибув літаком із Парижу до Ню Йорку, звідки ввечері відлетів до Панами. В Ню Йорку він заявив журналістам, що вважає себе законним президентом і у відповідний час прибуде до Бразилії пребрати владу, до якої покликав його бразилійський нарід, вибравши його на свого віце - президента. „Я не хочу громадянської війни, — казав Ґулярт, — я бажаю зберегти законність і порядок в Бразилії". Ґулярт заявив, що він не є комуністом, як це твердять військові міністри. В Бразилії виглядає так, як перед громадянською війною. Ґубернатор провінції Ріо Ґранде Досуль Леонель Брізоля наказав затопити три малі кораблі в порті Алеґре, щоб не допустити до порту великих військових кораблів, які йдуть з Ріо де Жанейра. Президент Кеннеді заявив на пресовій конференції, що ситуацію в Бразилії має розв'язати сам бразилійський нарід.

30-го серпня бразилійський Конґрес був прийняв рішення в справі віце - президента Жоао Ґулярта і погодився на те, що Ґулярт зайняв становище президента, бувши тільки номінальним головою держави, а країною керував би прем'єр міністрів, наменований Конґресом. Військові міністри мали погодитися на той плян. Рішення військових кол переслали були з Ріо де Жанейро до нової столиці міста Бразилії — до Конґресу. Коли б це рішення прийнято то могла б закінчитися важка політична криза, яка почалася 25-го серпня, коли зрезиґнував був президент Жаніо Квадрос, який вже виїхав із родиною за кордон. Згідно з пропозицією Конґресу прем'єр міністрів мав би таку саму владу і повновласті, які мали дотеперішні президенти в Бразилії, а віце - президент Ґулярт виконував би тільки репрезентаційні функції дотеперішніх президентів. Згідно з пляном військових шефів міністра війни маршала Дениса, міністра фльоти — адмірала Сільванія Гекеля і міністра летунства — бриґадира Груна Мосса прем'єр міністрів докінчив би п'ятирічну каденцію президента Квадроса, і в 1963-му році відбувся б вибір нового президента. У Бразилії вже 6 губернаторів провінцій, на всіх 20 підтримують віце - президента Ґулярта. Підтримують Ґулярта і командант Третьої армії та 5-го летунського з'єднання, які є розташовані в південній провінції Ріо Ґранде Досуль, де губернатором є шваґер Ґулярта. Оцінюють, що маршал Денис може бути певний 3/4 із 120.000 бразилійської армії, 50.000 фльоти і 10.000 летунства.

Палата відкинула законопроєкт про федеральну допомогу школам

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів 30 серпня більшістю 242-ох до 169-ох голосів відкинула компромісовий законопроєкт про федеральну допомогу на будову публічних шкільних будинків. Це поважна поразка президента Кеннеді і одночасно перемога республіканської коаліції з південними демократами. Голосування відбулося на пропозицію демократичного конґресмена з Ню Йорку Адама Клейтона Павелла, який пропонував, щоб Палата почала наради над цим законопроєктом. Рішення Палати знищило всяку надію на те, щоб ще на цій сесії можна було ухвалити інший шкільний законопроєкт. Президент Кеннеді заявив на пресовій конференції, що в найближчому році він знов внесе подібний законопроєкт про федеральну допомогу публічним школам. Кеннеді передбачає, що в 1962-му році „при добрій волі" з обидвох боків можна буде ухвалити шкільну програму. Відкинення урядового проєкту, казав Кеннеді, це „не поразка уряду, це поразка шкільних дітей, які чекають на федеральну допомогу".

В АМЕРИЦІ

● **Перша група добровольців** Корпусу Миру 29-го серпня відлетіла з Вашинґтону до Аккри, столиці муринської республіки в Африці Ґани. Ця група складалася з 52-ох добровольців. Вона, всідаючи до літака, співала пісень тим наріччям, якого вживає населення Ґани. Ґанський амбасадор В. Гальм висловив гордість із того, що перші американські добровольці поїхали працювати до Ґани.

● **Рада безпеки в Ню Йорку** вже тепер дораджує автоводіям, щоб під час довшого кінця тижня, у зв'язку з Днем Праці, обережно керували автами, і щоб постійно зберігали потрібну віддаль від попереднього авта, бо це є найважливішою умовою безпечної їзди автом.

● **Конвенція** Стейтового Товариства Листонош в Бофало, Н. Й., прийняла резолюцію, в якій домагається окремого закону, щоб листоноші були звільнені від праці під час катастрофічної погоди. Окрема резолюція домагається додаткових заробітних платень, коли температура є понад 80 ступнів або нижча від 10-ох ступнів.

● **Сенатська** правнича комісія ухвалила закон про те, що секретна служба мусить охороняти віце-президента, а на окреме домагання також і бувших президентів 6 місяців після того, як вони залишили уряд. Досі охороняли віце-президента тільки на окреме домагання. Мають охороняти і віце-президента-електа та всіх тих, що, згідно з конституцією, можуть зайняти становище президента, коли б президент не міг виконувати свого обов'язку.

● **Сенат прийняв** законопроєкт, згідно з яким ювелірні фірми мусітимуть зазначувати на біжутерії, скільки в ній є золота або срібла та подавати фірму, яка випродукувала біжутерію.

51 СТУДЕНТ ІЗ 9-ОХ СТЕЙТІВ ЗДА І З КАНАДИ ЗАКІНЧИЛИ 8-ИЙ КУРС УКРАЇНОЗНАВСТВА НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Керґонксон. — 51 студентів, в тому 31 дівчина і 20 хлопців, одержали у четвер 31-го серпня свідоцтва відбутих курсів українознавства, що їх уже 8-ий рік з черги влаштовує на цій оселі в місяці серпні Український Народний Союз при співпраці Ліґи Української Молоді Північної Америки. Закінчення курсів відбулося у присутності членів Головного Екзекутивного Комітету, що в тому часі мав там свої наради та частини батьків і деяких гостей. Церемонія закінчення курсів почалася в середу 30-го серпня ввечері спільною вечерею курсантів, всіх учителів, представників УНСоюзу та батьків і гостей. Програмою вечора проводив інж. Ст. Куропась, заступник головного предсідника УНС. Крім цього коротко промовляли гол. предсідник УНС Йосип Лисогір, заступниця гол. предсідника Анна Герман, гол. секретар д-р Я. Падох, гол. касир Р. Слободян, голова Контрольної Комісії УНС д-р Володимир Ґалан, ред. А. Драган, усі чотири вчителі: проф. д-р В. Стецюк, проф. І. Близнак, проф. Мирон Куропась та Галя Савчак. Від студентів забирали слово Міра Семенина та голова Студентської Ради Мирослав Смородський. З гостей промовляли: п. Бадяк, що репрезентував Ліґу Української Молоді, адв. І. Флис, Тарас Шмаґала від батьків д-р Скаб та вкінці управителі Союзівки Д. Слободян і Вол. Квас. Після вечері відбувся під вільним небом біля „Веселки" Шевченківський концерт, в програмі якого виступали: хор курсантів під диригентурою Галини Савчак, декляматори - курсанти Христина Дачишин та Христина Стасюк і проф. Ів. Близнак, піяністи - курсанти Міра Семенина і Всеволод Мацькевич. Вступне слово виголосив проф. Мирон Куропась. В програмі були також національні танки у виконанні курсанток і курсантів під проводом адв. Івана Флиса. Концерт започатковано співом Шевченкового „Заповіту" та закінчено Національним Гимном.

ҐЕН. КЛЕЙ ПРИЗНАЧЕНИЙ АМБАСАДОРОМ У БЕРЛІНІ

Вашинґтон. — Президент Кеннеді виявив на своїй пресовій конференції в минулу середу ц.р., що він призначив емеритованого ґенерала Луціюса Клея надзвичайним амбасадором ЗДА в Західньому Берліні. Ґен. Клей, який був американським військовим комендантом в Західній Німеччині в часі комуністичної бльокади Берліну в 1948-49 р.р. і переломив ту бльокаду масовою летунською акцією, має стояти в найтіснішому зв'язку з американським амбасадором у Бонні Волтером Довлінґом і комендантом американського ґарнізону в Західньому Берліні, ґенералом Альбертом Вотсоном, але має — за словами Президента — „збільшити джерела, які помагають нам приймати наш осуд і рішення". Президент підкреслив, що він і державний секретар мають найбільше довір'я до ґен. Клея. Газети пригадують, що недавній приїзд ґенерала Клея в товаристві віце-президента Джансона до Західньої Німеччини і Західнього Берліну викликав був захоплення у німців. Ґен. Клей виїде до Західнього Берліну 15 вересня ц.р.

Більшість тієї пресової конференції була присвячена справі Берлінської кризи. Передусім, сам Президент в вступній заяві заповів, що 14 вересня ц.р. відбудеться у Вашинґтоні конференція міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини. Зате Президент відмовився сказати, в яких саме пунктах можна буде замиритися з Совєтами у справі Берліну, однак висловив переконання, що мирова злагода того конфлікту можлива. У зв'язку з гострою критикою кол. віце-президента Ніксона щодо скріплення західньо-берлінського ґарнізону тільки півтори тисячею вояків. Президент ствердив, що Західнього Берліну з військового погляду, у випадку заатакування його комуністами з усіх сторін, не можна оборонити, але аґресор мусить рахуватися з негайною відсіччю збоку всієї американської збройної сили та що берлінський ґарнізон грає ролю „закладника". Число тих закладників збільшено і тому є це скріпленням військової ситуації в Берліні. Президент засудив і натаврував відносини в Східньому Берліні та спутання руху з Західнім Берліном, але ствердив, що насправді комунікація між Східнім і Західнім Берліном, хоч у погіршених відносинах, триває далі.

КАНАДІЙСЬКА „ЧАЙКА" ВИСТУПИТЬ В СУБОТУ НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Керґонксон. — Субота цьогорічного великого „кінця тижня" на Оселі Українського Народного Союзу „Союзівці" проходитиме не тільки під знаком спортових змагань, але теж й під знаком великої мистецької імпрези — виступу відомої української танцювальної групи „Чайка" з Гемилтону в Канаді, відомої із свого успішного виступу на Союзівці в серпні минулого року. Виступить „Чайка" в суботу 2-го вересня ц. р. під проводом свого мистецького керівника Славка Клуня. До складу цієї танцювальної групи входить яких 50 осіб, старших і молоді, і вони виведуть ряд українських національних танків та хороводів. Крім того „Союзівка" притягне в ці дні багато українців з усіх сторін ЗДА, зацікавлених великими тенісовими і плавацькими змаганнями, що відбудуться в ці дні на спортових кортах, площах і на басейні „Союзівки" цієї оселі Українського Народного Союзу в Кетскільських горах, і що в них братиме участь понад 100 змаґунів з різних спортових клюбів ЗДА. Вечорами кожного дня — в п'ятницю 1-го вересня, в суботу 2-го вересня і внеділю — 3-го вересня — відбудуться забави з танцями, до яких приграватиме відома оркестра „Амор".

КОНФЕРЕНЦІЯ НЕВТРАЛІСТІВ У БЕОГРАДІ

Юґославський президент Тіто (зліва) з президентом Куби Освальдом Дортікосом, після його прибуття до Беоґраду.

Президент вислав окреме звернення до Београдської конференції невтральних

Вашинґтон. — През. Кеннеді вислав до конференції невтральних країн у Беоґраді, репрезентованих їхніми президентами чи монархами, окреме звернення, в якому вітає ту конференцію, признає вартість таких зібрань „на вершинах" та висловлює переконання, що зібрані там невтральні лідери, хоч не зв'язані договорами з державами, але зв'язані супроти чартеру ОН і такого порядку в світі, який запевняв би всім людям волю вирішувати свою власну долю та вибирати свій уряд і державний устрій за своєю вподобою. „Народи, репрезентовані в Беоґраді, зобов'язані змагати до осягнення світу в мирі, в якому всі країни мали б свободу мати по своїй вподобі політичну й економічну систему і жити власним способом життя, — і саме наша країна від найдавніших початків почувала себе зв'язаною таким зобов'язанням" — кажеться у зверненні Президента. Президент твердить, що ЗДА й країни, репрезентовані на конференції в Беоґраді, мають власне ту спільність щодо визнавання прав самовизначення, і висловлює надію, що Беоґрадська конференція наближить світ до такої цілі. — Конференція лідерів невтральних країн була призначена на 1-го вересня ц. р. В половині цього тижня почали з'їздитись туди прем'єри, президенти і монархи з різних країн Африки і Азії. З европейських країн репрезентована там одинока Юґославія, що її комуністичний диктатор Тіто гратиме ролю господаря.

Східньо-німецькі комуністи шукають підтримки в Тіта у справі Берліну

Београд. — Голова східньо-німецьких комуністів Вальтер Ульбріхт вислав спеціяльну делеґацію до Тіта з своїм персональним листом до нього, прохаючи його підтримки в теперішньому міжнародному конфлікті за Берлін та в стараннях, щоб західній світ визнав самостійність Східньої Німеччини. Цими делеґатами є східньо - німецький міністер для справ відбудови Ернст Шольц, віце - міністер закордонних справ Йоганнес Кеніґ і пані Елеоноре Штайґер, репрезентантка Східньої Німеччини в Беоґраді. Всі вони поїхали до Тіта до його літньої резиденції на острів Бріоні. Східньо - німецьким комуністам страшенно залежить на тому, щоб конференція невтральних держав, яка 1 вересня ц. р. починається в Беоґраді, заявилась за совєтською концепцією „розв'язання" німецької проблеми з визнанням Східньої Німеччини, як самостійної держави та з невтралізацією Західнього Берліну.

Генерал Семаль Ґурзель кандидує на нового турецького президента

Анкара. — Військова хунта, яка править в Туреччині від часу державного перевороту в травні 1960 року, проголосила, що вона обрала її лідера, прем'єра ґенерала Семаля Ґурзеля як кандидата на нового президента Туреччини. Після арештування президента Селяля Баяра і прем'єра Аднана Мендереса та більшости їх прихильників і співробітників, в Туреччині був диктаторський режим. Перші вибори з того часу відбудуться у жовтні цього року. Ґен. Ґурзель не заперечив і не потвердив своєї кандидатури і відкликався лише до волі парляменту, однак турецький парлямент не вибирає кандидатів, а тільки затверджує тих, що їх делеґували політичні партії. Сенсацію у Туреччині викликала вістка, що до нового парляменту кандидуватиме син арештованого прем'єра, свого часу „сильного мужа" Туреччини, Аднана Мендереса. Цей останній, як теж вищеназваний президент Селяль Баяр, сидять у в'язниці і чекають на присуд. Прокуратор у затяжному масовому судовому процесі зажадав для кол. президента і кол. прем'єра кари смерти.

Репрезентація СУСТА взяла участь в 14-му Конґресі Американських Студентів

Медісон, Виск. — В 14-ому Конґресі Крайової Асоціяції Студентів З'єдинених Держав Америки (ЮСНЕЙ), що відбувалася в днях 20-30 серпня ц. р. в приміщеннях Висконсинського Університету і що в ній брало участь понад 400 делеґатів з усіх університетів Америки, взяли участь, як обсерватори, теж й українські студенти, представники Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) — його президент Володимир Прибила, другий віце-президент для зовнішніх зв'язків — Богдан Футей, генеральна секретарка — Маруся Прибила і голова Комісії Фонду Українознавства Таня Матійців. Вони брали участь в дискусії і виступали теж з проєктами резолюцій. Під час відкриття Конґресу ЮСНСей предсідник його закінчив свою промову уривком з твору „Тарас Бульба" і зауважив, що цей опис „російських" козаків написав один з найвидатніших російських письменників. Негайно, українські студенти підійшли до президента, представилися і пояснили йому, що Гоголь був українцем і описував Запоріжжя і українських козаків. Предсідник конґресу обіцяв, що спростує це публічно і розповсюднить видрукуване спростування між учасниками конґресу. Це спростування відбулося під час однієї з пленарних сесій. Крім цього українські студенти зорганізували для учасників Конґресу виставку „Поневолених Націй", як теж виставку української культури — різьби, вишивок, кераміки тощо.

СССР ВІДНОВЛЯЄ АТОМОВІ ВИБУХИ — ОБЛУДНО СКИДАЄ ВИНУ НА ЗАХІД

Москва.— В середу 30 серпня ц. р. східньо-американського та в четвер 31 серпня східньо-европейського часу совєтський уряд проголосив довжелезну заяву про рішення відновити штучні атомові вибухи задля удосконалення теперішньої атомово-водневої зброї. Совєтський комунікат, оприлюднений тільки частинно в західній пресі, облудно скидає вину за те своє рішення на західні держави, в першу чергу на ЗДА, які ніби приспішено приготовляють нову світову війну. СССР представляє себе, як ту державу, яка завжди змагала і змагає до миру та перша зажадала тотального і генерального роззброєння, але — мовляв — західні держави не погоджуються на нього та замість роззброєння домагаються міжнародної контролі над зброєнням. „Справи дійшли до того пункту — кажеться в тому комунікаті буквально — що керівні державні мужі З'єдин. Держав і їх союзників висловлюють погрози, що вони вхоплять за зброю і розпутають війну, як протизахід проти підписання мирового договору з Німецькою Демократичною Республікою". Тому СССР рішив відновити нуклеарні досліди, щоб не допустити до зброєневої переваги Заходу. Большевики покликуються на прецедент катастрофальних для СССР наслідків зброєневої переваги гітлерівської Німеччини у першій стадії війни проти СССР і таке, мовляв, не може тепер повторитися. Так само за невдачу Женевської конференції про припинення атомових дослідів, яка триває від 31 жовтня 1958 р., Совєти облудно скидають вину на ЗДА й Англію, що ніби ті держави настоювали тільки на своє право контролі всяких підозрілих вибухів та водночас хотіли переводити підземні нуклеарні вибухи, які дали б їм змогу удосконалювати свою зброю. Совєтська заява роїться від пропаґандивних зворотів, від брехонь і фальшів. Так наприклад у зв'язку з згаданою невдачною Женевською конференцією говориться в тому комунікаті буквально: „Замість ділового розгляду совєтської пропозиції, уряди З'єдинених Держав і Англії воліли займатися пережуванням її змісту та пустим фабрикуванням уявних інтенцій Совєтського Союзу". Совєтський Союз заявляє, що його нові нуклеарні досліди мають на цілі не війну, а мир, бо „прохолодять гарячі голови імперіялістичних паліїв війни". Водночас Совєти нахваляються, що вже тепер вони в стані висилати „в кожний пункт ґльобу" свої нуклеарні ракети з атомовими набоями велетенської сили. Совєтські учені — кажеться в тому комунікаті — „випрацювали проєкти створення препотужних нуклеарних бомб" силою до мільйона тонн ТНТ.

Речник державного департаменту Лінкольн Вайт заявив у зв'язку з тим совєтським комунікатом, що дуже швидко прийде відповідна американська заява. За американськими газетами, можна сподіватися, що так само ЗДА приступлять негайно до нової серії штучних досвідчальних атомово-водневих вибухів. На пресовій конференції Президента в минулу середу не було ще відомостей про те совєтське рішення. Президент заповів був тільки, що доля Женевської атомової конференції вияснить і вирішиться під кінець наступного тижня та що тоді повернеться до Вашинґтону на наради американський делеґат на тій конференції Артур Дін. Американські радіостанції перехопили частину комунікату ТАСС-а до центральної Азії з коментарем про рішення Совєтів відновити атомові досліди.

СССР знову актуалізує справу колоніялізму в Об'єднаних Націях

Об'єднані Нації. — Совєтський Союз зголосив офіційно вимогу поставити на денний порядок найближчої сесії Генеральної Асамблеї, що починається 19 вересня ц. р., справу колоніялізму, вимагаючи перевірення, чи здійснено резолюцію з 13 грудня мин. року про „негайні заходи" для признання незалежности всім вірчим територіям Об'єднаних Націй та решті існуючих колоній. Ту резолюцію прийнято тоді 89 голосами, при 10 голосах, що стримались. Тодішній внесок Совєтського Союзу, щоб найдалі до одного року признати повну державну самостійність всім вірчим територіям — відкинено. Тепер Совєти вимагають, щоб визначити остаточний термін для проголошення такої державности всіх вірчих територій і колоній, при чому вони знову представляють себе, як єдиних оборонців колоніяльних народів. Совєтська нота з прикметним комуністичним цинізмом нарікає, що в існуючих колоніях „нема елементарних демократичних прав і свобод". Теперішня совєтська вимога перевести в Об'єднаних Націях нову дебату над колоніялізмомо має на цілі — стверджують західні коментатори — приєднати собі всі азійсько - африканські країни в часі гострого конфлікту за Берлін. Совєти, стрінувшись в минулому році тільки з дуже слабким відпором збоку західних країн, які не використали вповні нагоди для контрнаступу проти совєтського колоніялізму, рахують на те, що й тепер західні держави будуть делікатні й мовчазні.

У СВІТІ

● **На линвовій залізниці в Альпах**, що лучить французьке літнище Шамоні з італійською місцевістю Курмає у підніжжя Монт Блянку, сталась в минулий вівторок катастрофа: французький військовий літак „джет" перерізав одну линву, внаслідок чого один ваґончик з шістьма особами злетів в глибину 500 стіп. Всі згинули — 4-членна німецька родина та італійський турист з сином. 30 осіб в інших линвових ваґонах повисли в повітрі і врятовано їх частинно гелікоптерами, частинно негайною направою шкоди. Спричинник катастрофи, французький літак, безпечно залетів на летовище. Пілот дізнався аж згодом, що спричинив смерть шістьох осіб.

● **У Східній Німеччині** так звана Об'єднана соціялістична, себто насправді керівна комуністична партія повела кампанію проти „ледарів" поміж фабричними робітниками та селянами. Баверку Гільду Рібе засуджено на 6 місяців примусових робіт та 6 місяців в'язниці за відмову працювати в суботу й неділю на полі. Опірних робітників ватаги комуністичної фабричної поліції фізично побивають.

● **Горст Штайн**, один із найвидатніших сучасних німецьких диригентів, був диригентом половину сезону в Державній Опері в Східньому Берліні та половину сезону в Оперному домі в Гамбурзі, в Західній Німеччині. Відрізання Східнього Берліну від Заходу заскочило його, як він був саме в Гамбурзі. Він рішив залишитись в Західній Німеччині та виповів працю в східньо-берлінській опері.

● **У Західньому Берліні** американська й англійська військові залоги перевели маневри, які мали на цілі зазнайомити з містом новоприбулих американських вояків та привчити їх до умов вуличної війни. Маневри переводжено серед найбільшого вуличного руху, що було сенсацією для берлінців.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N.J.

З'їзд невтралістів у Беоґраді

Увагу політичних кіл світу привертає сьогодні, поза Берлінською кризою, замаяна прапорами 26-ти держав столиця Юґославії, Беоґрад, де 1-го вересня починається конференція невтралістичних держав Европи, Азії й Африки. Цю конференцію дехто намагається трактувати, як початок творення „третьої сили", чи пак „третього бльоку" в сучасній світовій ситуації.

Не зважаючи на те, що учасники беоґрадської конференції визначають себе як „невтралістів", у ній категорично відмовилися брати участь такі клясичні невтральні країни, як Швайцарія, Швеція, Австрія. З другого боку, між „невтралістичними", значить „незобов'язаними" і незв'язаними нібито з сучасними політичними бльоками учасниками конференції є безсумнівні сателіти Москви, як Куба, чи прихильники „коекзистенції" з СССР, як Ґана, Індонезія й ін. Саме це надає подекуди невиразного, а то й підозрілого характеру цій „невтралістичній" конференції, що її ініціяторами були президент комуністичної Юґославії Тіто, президент Об'єднаної Арабської Республіки Нассер та інші учасники підготовної наради, що відбулася в Каїро у червні цього року.

У беоґрадській конференції беруть участь під проводом своїх цісарів, королів, президентів і прем'єрів делеґації таких держав: Афґаністану, Альжиру, Бірми, Камбоджі, Цейльону, Кипру, Куби, Етіопії, Ґани, Ґвінеї, Індії, Індонезії, Іраку, Лівану, Малі, Мехіко, Марокко, Непалю, Савдійської Арабії, Сомалі, Судану, Танґаньіки, Тунісії, Об'єднаної Арабської Республіки, Ємену, і Юґославії. Своїх обсерваторів вислали також на конференцію три південноамериканські держави — Болівія, Бразилія і Еквадор. Не запрошено з якихось оглядів представників 11 африканських держав, з-поміж тих, що недавно одержали від Франції визнання своєї незалежности.

Принципи і критерії для визначення, котра держава може бути „незобов'язаною" і відповідною для участи в конференції, встановлено ще в червні цього року на нараді в Каїро. Згідно з цими критеріями, „незобов'язана" держава: 1) мусить бути політично незалежною і дотримуватися політики мирної коекзистенції і „незобов'язаности", *2) не сміє підписувати ніяких двобічних* і багатобічних пактів і 3) має підтримувати всіма засобами справу визволення „поневолених народів". Згідно з цими настановами на денний порядок конференції поставлено такі справи, як встановлення і посилення миру й світової безпеки, пошанування права на самовизначення, справа національної суверенности і незайманости, расової дискримінації, загального роззброєння, мирного співіснування і здійснення потрібних змін у структурі Об'єднаних Націй.

Якщо судити з цього порядку нарад, всі ці справи хоч і можуть бути використані для засуджування актуальної політики і Заходу і Сходу, в основному вони йтимуть по лінії тенденцій совєтської політики, зокрема тих напрямних, що були встановлені під час наради 81-ої комуністичних партій у Москві в листопаді 1960 року. Тому треба сумніватися, чи такі, наприклад, справи, як право самовизначення і підтримка визвольних змагань поневолених народів, охоплюватимуть також країни та народи, що стали жертвами совєтського поневолення. Скоріше можна думати, що Тіто, і Нассер, і навіть Неру, дозволяючи на гострі атаки проти ЗДА та „західнього колоніялізму", не дозволять не тільки затаврувати, але й навіть згадувати совєтський колоніялізм і поневолені ним народи.

Що так воно буде, доводить і угодівська супроти Совєтського Союзу політика ініціяторів Беоґрадської конференції і примирливе ставлення до совєтського колоніялізму більшости з-поміж приявних у Беоґраді „невтралістів". За волю справді поневолених народів вони не стануть!

Два комплекси

Мова йде про настрої в З'єдинених Державах і про, так би мовити, психологічну настанову американських громадян до Совєтського Союзу. Очевидно, що в сучасній холодній війні, яка кожної хвилини може перейти в гарячу, настрої широких кол народу мають величезне значення і для моралі збройних сил і для законодавства в ділянці крайової безпеки, не кажучи вже про поточну закордонну політику.

Від часу, коли большевики випустили свого першого „спутніка", настрій пересічного американця, що хитався між самозадоволенням, переконанням у вищості Америки в усіх ділянках та у легковажному відношенні до большевиків, — раптово змінився. Під впливом заяв дійсних та уявних фахівців, військовиків і вчених, як також під впливом совєтської пропаґанди й заяв совєтських проводирів про нібито значну перевагу большевицької ракетної зброї, про щорічні випуски численних абсольвентів совєтських високих технічних шкіл, про головокружні осяги совєтської промислової та сільськогосподарської продукції, яка в такому й такому році „наздожене і випередить" продукцію ЗДА — частина американського громадянства почала схилятися до песимістичних висновків, які загрожували своєрідним комплексом меншовартости. Раптово збільшилася кількість американських туристів, які їздять до СССР, щоб подивитися на той „край чудес".

Аж ось після приїзду до СССР, впродовж кількох днів, а то й годин, — стверджує московський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Сеймур Топпінґ, — неначе на помах чудодійної палички, зникає подив для совєтських осягів. Американський турист переконується, що найкращий совєтський готель з його обслугою й усіма вигодами дорівнює лише друго- чи третьорядному американському готелеві. Одноманітні й пересічної якости харчі по ресторанах, неможливість дати випрати білизну і вичистити й випрасувати вбрання, сірість і погана якість одягу підсовєтських громадян, черги перед крамницями, брак паперових торбинок, скупченість кількох родин в одному помешканні без ванни, все це провалює без сліду романтичний образ совєтського царства, виплеканий в уяві під впливом „спутніків" і дебат на тему совєтської могутности. І американський турист, ствердивши, що життьовий рівень совєтських громадян жалюгідно примітивний у порівнянні з американським, кидається в протилежну крайність і перестає вірити, що Совєти взагалі мають атомову зброю і можуть висилати в міжплянетні простори ракети та ще з живими астронавтами. Названий американський кореспондент слушно звертає увагу на те, що ці обидва комплекси характеристичні для людей, які не бачать лісу за окремими деревами, і підкреслює, що саме завдяки безприкладному визискові населення совєтський уряд може випускати „спутніки".

Нам, українцям і всім іншим, що походять із Сходу Европи, не загрожує ні один із тих комплексів. Західня людина, яка не знає перед- і післяреволюційної Росії, не всилі зрозуміти ані совєтських потьомкінських сіл, ані большевицької патологічної шпигуноманії. Це правда, що підозру викликає кожне повідомлення ТАСС'у про нові совєтські осяги, що їх не можна перевірити. Взявши на увагу забріханість совєтської пропаґанди і дійсну фаховість большевиків у придумуванні всяких штук для замилювання Заходові очей, годі дивуватися недовір'ю, що його викликають комунікати про „спутніків" і астронавтів. Але водночас не слід забувати, що большевики не допускають нікого не тільки до своїх дослідних лябораторій та ракетних станиць, але й навіть звичайну цегельню охороняють в СССР сторожі, як засекречений мілітарний об'єкт. Пізнавши — без комплексів, — мізерію підсовєтського життя і безжалісну експлуатаційну систему большевицького режиму, можна зрозуміти його імперіялізм.

Проф. Едвард Жарський

ВАГА ШКІЛ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Початок кожного нового року викликає серед нас нові клопоти й нові зусилля, щоб з нашої молоді виросли люди, які зуміли б не лише задержати українську громаду на осягненому вже рівні, але й запевнили їй дальший розвиток. Щоб добитись цього, замало „народитися українцем" чи бути членом такої або іншої української організації, клюбу, товариства — треба ще бути творчим, активним членом спільноти, треба пізнати і зжитися з її життям, традицією, історією, з її культурним надбанням, треба глибоко їх собі засвоїти.

Добути це знання, пізнати історію України, її культуру, витворити український дух, жити ним — дозволяють нашій молоді лише школи й курси українознавства, що повинні бути в кожній місцевості, де живуть українці, де є хоч декілька українських дітей.

Роля і завдання шкіл та курсів українознавства дуже широкі і для існування української громади дуже важливі.

Завдання шкіл українознавства не обмежується тільки вивченням того чи іншого предмету, запам'ятанням тих чи інших історичних дат, прізвищ чи творів; тут має місце ще й інший, дуже важливий процес, що відбувається саме на підложжі витворених українським народом культурних дібр. Цей процес складається не тільки з розуміння й вживання культурних надбань, але й витворення нових, а що найважніше — формування нових поколінь на існуючій культурі для активної та творчої в ній участи. І якраз цей скомплікований процес є саме тим, що звемо культурним життям.

Релігійні, моральні, естетичні ідеали спонукають до безупинної праці на національному, культурному ґрунті. Це — своєрідна реалізація української культури, її розвивання наростаючим поколінням. Тут наче взаємно переплітаються два світи, які витворюють нову людську особовість; одним із цих світів є українська культура, другим — індивідуальність вихованця. Глибоко заснована українська культура формує його, виробляє духово, творить членом свого народу, впроваджує в круг загальноукраїнських вартостей. Увесь цей процес можна назвати процесом духової асиміляції, при чому не тільки українська культура асимілює вихованця, але й вихованець асимілює українську культуру. Коли культурні добра будуть так глибоко засвоєні, що врешті стануть особистим світом людини — тоді забарвлюються вони його індивідуальністю, стають його власною культурою, його власним скарбом.

Високоцінні й різнородні культурні добра, що їх придбав український народ впродовж довгих сторіч — це першорядні чинники для виховання характеру, тривка основа формування особовости, невичерпне джерело духової поживи для розвитку і закріплення психічно - інтелектуальних, релігійно - моральних, естетичних, суспільних, національно - державних прикмет. Ця спільна духова пожива, що її одержує наша молодь у школах українознавства, зцементовує її в одну свідому громаду, а рівночасно забезпечує тяглість і споєність у дальших діях, постійно підіймає на висоти ідеалу сильного характером, свідомого громадянина - українця.

Збудований у душах молоді спільний фундамент почувань, думок і змагань дозволяє їй краще пізнати й розуміти одне одного, краще співдіяти тоді, коли цього вимагатиме добро народу, держави.

У цьому й полягає вартість шкіл українознавства, у цьому й запорука їх дальшого розвитку.

Хай же не буде ані одної української громади, що не мала б своєї школи українознавства! Хай не буде ні одної української дитини, яка б не вчащала до школи українознавства!

ПРОБЛЕМИ СОВЄТСЬКОГО КОЛОНІЯЛІЗМУ

(З наукової конференції в Мюнхені 25 - 26 липня 1961 р.)

(1)

Інститут для вивчення СССР у Мюнхені, в якому працюють також українські дослідники проблем СССР, щороку скликає конференції, присвячені одній, наперед визначеній темі. 1960-го року темою конференції Інституту була проблема створення „єдиної совєтської нації". На цьогорічній конференції — тринадцятій з черги — темою був „совєтський колоніялізм".

Легко зрозуміти, чому саме цю тему взято в цім році на обговорення конференції Інституту. Адже ж Кремль веде невпинну пропаґанду проти колоніялізму західніх держав в цілому світі і виступає в різних країнах у фальшивій ролі „оборонця поневолених народів". На цю криводушну пропаґанду Москви західній світ мало звертає уваги, і в різних країнах „антиколоніяльна" кампанія Москви зустрічає прихильників. Конференція Мюнхенського Інституту для вивчення СССР виконала корисну роботу, показавши, що московський „брат", який галасує на ввесь світ про „сучок в оці" інших, не хоче бачити „колоди" у власному оці.

Як референти і учасники дискусії на конференції виступали не тільки співробітники інституту, але також науковці з Америки, Франції, Австрії, Німеччини, Англії, Швеції та інших країн. Щоб уможливити ширшу дискусію, упорядники конференції передали доповіді референтів учасникам конференції наперед, на письмі (англійською, німецькою та російською мовами). Доповідачі обмежилися тільки вступними словами, подавши головні думки своїх рефератів.

Вступом до дискусії над проблемами совєтського колоніялізму була доповідь проф. Панаса Феденка під назвою: „Основні риси совєтського колоніялізму — колоніялізму нового типу". Ця доповідь дає огляд теорій і практики російської комуністичної партії (насамперед — Леніна) щодо народів, поневолених Росією.

На основі писань Леніна, Сталіна та інших вождів російського большевизму, проф. Феденко показав, що російська комуністична партія в засаді ворожо ставилась до боротьби народів царської Росії за відокремлення і творення власних незалежних держав: „Відокремлення — це зовсім не наш плян. Відокремлення ми зовсім не проповідуємо. Взагалі — ми проти відокремлення". Це слова з листа Леніна до С. Шаумяна, вірменського комуніста з 6-го грудня 1913-го року. Але, бувши непримиренним противником незалежности народів Росії, Ленін водночас ширив фальшиву пропаґанду, мовляв, його партія визнає „суверенність" усіх народів, що захочуть відділитися від Росії.

Коли большевицька партія захопила владу в Росії, Ленін уже в грудні 1917 р. проголосив війну Українській Народній Республіці, пославши свою „червону ґвардію" на завоювання України. Ця російська комуністична агресія не була винятком у політиці совєтського уряду: те саме сталося з Туркестаном, республіками народів Кавказу, Фінляндією і трьома народами Прибалтики: Естонією, Латвією та Литвою.

Опанування територій неросійських народів було питанням життя і смерти для комуністичного режиму в Росії. Особливу вагу мала для Москви окупація України. Проф. Феденко навів слова із записки Леніна до комісара Шліхтера, що був посланий в Україну грабувати селянство. В березні 1919 р. Ленін вимагав, щоб Шліхтер прислав з України в Москву 50 мільйонів пудів збіжжя до 1-го травня, найдалі до 1-го червня: „Якщо не довезете, то ми всі поздихаємо" („околеєм") — так писав Ленін. Також і Сталін писав у 1920 році про рішальну ролю неросійських „окраїн" для існування комуністичного режиму:

„Центральна Росія, це вогнище світової революції, не може довго триматися без допомоги окраїн, багатих на сировину, паливо та продукти харчування".

Доповідач не вважав за потрібне вияснити членам конференції абсурдности політики урядів Франції, Англії та Америки, які в роках 1919-1920 не хотіли допомагати неросійським народам у їх боротьбі за незалежність. Західні великодержави сприяли в той час „білим генералам" (Колчак, Денікін, Юденич та ін.), що прямували до відновлення „єдиної неділимої Росії". Особливу ж прив'язаність до „єдиної неділимої" виявляв державний секретар ЗДА Ленсінґ. Коли навіть адмірал Колчак „верховний правитель Росії", прийшов до переконання, що в інтересі успіху боротьби з большевизмом треба визнати державну незалежність балтійських народів і України, — то американський державний секретар рішучо спротивився тому плянові.

Мало того: коли наслідком цієї нерозсудної політики Москва „визвольною" демагогією в якійсь мірі привернула до себе симпатії неросійських народів, загрожених „білою" Росією, і створила своєрідну совєтську імперію, то й й після цього прем'єр Англії Ллойд Джордж не хотів бачити небезпеки від цієї імперії для світу. Ллойд Джордж, довідавшися, що Москва збирається в 1921 році захопити незалежну Грузинську республіку, заявив, що його уряд не заінтересований в охороні незалежної Грузії, що була перед тим визнана правно (де юре) Францією і Англією.

Отож, великодержави Заходу в 1918 - 1921 рр. допомагали творити єдино-неділиму Російську імперію. І коли тепер ця імперія „наступає на п'яти" західнім великодержавам, то можна сказати на це словами нашої приповідки: „Бачили очі, що купували"..

Проф. Феденко дав характеристику совєтського колоніялізму в таких тезах:

1). Колоніяльна совєтська імперія, як і інші імперії, створена була воєнними агресіями;

2) Особливість совєтського імперіялізму та колоніялізму полягає в тому, що комуністичний уряд уживає „визвольної" демагогії супроти поневолених народів і творить в першій стадії свого панування місцеві комуністичні групи, які притягає до адміністрації. Але пізніше, коли „національні" комуністи виконають свою ролю для Москви, їх самих обвинувачують у „буржуазному націоналізмі";

3) Права мов неросійських народів обмежується і для цих народів дається перспектива — „злиття" з російським народом, якого величають — „старшим братом";

4) Господарство народів совєтських „національних республік" залежить від наказів Москви і служить для задоволення інтересів у першу чергу російської комуністичної бюрократії та економіки Росії.

Обсерватор

БЕЗРОБІТТЯ ВНАСЛІДОК МЕХАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Механізація праці щораз більше поширюється і стає важливою господарською проблемою, якою цікавляться уряд, представники зорганізованого робітництва та економісти.

Внаслідок механізації робітники втрачають працю, бо нові машини заступають людські руки. Отже найважливішою справою є знайти працю для безробітних, які втрачають її під час росту економіки.

Дехто гадає, що вистачить перевишколити робітників, і вони легко зможуть знайти собі затруднення в інших фахах. Але це не зовсім так, бо технологічний поступ відбувається майже в усіх галузях промисловости.

Президент Спілки Нафтових Хемічних і Атомових Робітників О. А. Найт, який є одночасно віце - президентом Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій, заявив, що перевишкіл звільнених із праці робітників не розв'язує проблеми, бо тільки малий відсоток перевишколених робітників може дістати працю в інших ділянках промисловости.

Очолювана Найтом спілка нараховує 200,000 робітників, з чого 5%, це значить 10.000 робітників, залишилися без праці внаслідок механізації процесів виробництва. Втрачають працю переважно нафтові і хемічні робітники, бо атомова промисловість перебуває в такій стадії розвитку, що не звільняє робітників. Звільнені з праці нафтові й хемічні робітники не можуть знайти нового затруднення, хоч і перейшли фаховий перевишкіл.

Тож Найт пропонує нові заходи, щоб допомогти безробітним, які не працюють тому, що їхню працю виконують машини. На його думку, треба в цій ділянці здійснити таку програму, крім дотеперішнього перевишколу:

1) Збільшити допомогу безробітним, щоб полегшити життя родин безробітних та щоб збільшити їхні видатки на найважливіші потреби;

2) Зорганізувати в державному, стейтовому і міському маштабі резервові місця праці, що їх, на випадок потреби, могли б займати безробітні і залишати, коли знайдуть постійну працю. Федеральний уряд повинен створювати нові варстати праці, зокрема будувати атомові фабрики, для осолоджування морської води, щоб робити її придатною до вжитку — в домах, підприємствах, для зрошування рільної землі;

3) Надати урядові право зменшувати стандартне тижневе число годин праці, яке становить тепер 40 годин, коли число безробітних збільшується до небезпечного для економіки країни відсотка. Це дало б можливість збільшувати число затруднених.

Представник зорганізованого робітництва, О. А. Найт, займає визначне становище серед робітничих провідників. Його згадували як можливого наступника президента АФП - КІО Джорджа Міні, коли б той зрезиґнував.

У пресовому інтерв'ю Найт заявив, що проблема автоматизації праці мусить бути розв'язана якнайскорше, бо вона є надзвичайно важливою не тільки внутрішньою, але й закордонною справою. Уряди комуністичних країн хваляться, що в них немає безробіття. Це є правда, там дійсно немає місця на люксус безробіття, бо в невільничій комуністичній системі всі мусять робити за мізерну платню те, що їм диктаторська влада наказує. Але цього явища не розуміють люди в азійських і африканських країнах.

Вільний світ мусить розв'язати цю проблему і показати недорозвиненим країнам, що механізація праці, — це дорога до розвитку економіки і до кращого добробуту населення.

МОЖЕ ТАК НЕ ТРЕБА...

Може так не треба,
Може даром жду,
Може не для тебе
Ночі бережу.

Ночі і світанки,
Сутінків тепло...
Може все минулось,
Може все пройшло...

Може десь далеко,
Аж по той бік ночі,
Ти цілуєш зараз
Інші карі очі?..

ІРИНА РЕЙТ

ТРИВОЖНІ ВІСТІ

Тривожні вісті приходять до нас з України. Правду сказавши, вони ніколи інакшими й не були, та все ж таки останніми роками, перед кризою в Берліні, ці вісті були спокійніші. В листах наші люди часом одверто, а часом замасковано писали про свою біду й нужду, але більше або менше з нею погоджувались, бо їхнє життя не було безпосередньо загрожене. Подібне наставлення спостерігали також принагідні відвідувачі в Україні.

Але від часу виникнення Берлінської кризи ситуація значно погіршилася. Листів з України пошта приносить тепер далеко менше, ніж раніше. Також зміст листів уже не той, що був недавно: з них віє куди більшою пригнобленістю і безнадійністю. Багато листів кінчається пророчистою, сумною фразою „не знаю, чи ще до Вас напишу", а інших читаємо: „не пишіть до нас більше і нічого нам не посилайте, ми нічого не потребуємо", хоч із змісту листа видно, що всього потребують. З листів виходить, що багатьох чоловіків, навіть по 30-ці, покликано до військової служби.

Всі ці тривожні вістки доповнюють оповідання відвідувачів. Вони стверджують, що на кожному кроці помітний в Україні збільшений терор. Коли раніше люди з цікавістю приглядалися туристам, тепер стараються уникати їх, мабуть зі страху, щоб хто з туристів не заговорив до них. Один із останніх відвідувачів оповідає, що коли, нарешті, влада дозволила його рідним відвідати його в готелевій кімнаті в місті, бо на село його не пустили, — один із свояків, по довгих роках розлуки, зустрів його перестерігаючим рухом руки й опісля швидко написав на клаптикові паперу: „Нічого не говори!"

З листів та оповідань відвідувачів виходить, що рівночасно із загостренням терору та репресій, збільшилась і нужда людей. Рабовласницький режим ще більше вимагає і ще менше дає. До роботи заправляють старих і немічних, а мізерну заробітню платню виплачують всілякими продуктовими відпадками з колгоспів, бо все забирає держава. Деякі люди вже не видержують. В одному з листів совєтський цензор переччив фразу: „Коли ж нарешті Бог змилується і коли на голови тих червоних дияволів упаде атомова бомба!"

Д-р Семен Демидчук

75-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ

З доповіді, прочитаної в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку.

(2)

Б. ДІЯННЯ ІДЕАЛУ.

Коли я вийшов із заложення, що підставою громадського діяння є якийсь спільний ідеал, то я добачаю його у такому першому виразі:

З місцевости Шенандо, в околиці твердого вугілля, в стейті Пенсилванія, вислано до митрополита Сильвестра Сембратовича у Львові письмо, вміщене в львівськім „Ділі" у квітні 1884 р. із заміткою, що це — „дивне наївне письмо". Воно звучало так:

„Ми тут, Владико, зайшли самі, хоч незрячі. Але не зовсім ми ті самі, що в Краю, бо до того щось бракує. Бракує нам Бога, котрого ми розуміли б, котрого ми по-свому могли б чтити. Ти, Владико, Отець нам і тут, бо Отець Руської Церкви, хоч ми з Заходу Руси і не з Твоєї дієцезії. Тож просимо: дай нам з Краю духовних, дай нам благословлення на будову церков, нехай на чужині маємо все, чим свята наша Русь".

Це було, пригадую, в 1884 році. А в „Мойсеї" Івана Франка з 1905 р. в XVI пісні читаємо такі слова:

Про Оріона пісню ти чув,
Про ґіганта сліпого,
Що, щоб зір віднскать,
мандрував
Аж до сонця самого?

Коли в листі з 1884 р. написано: „Ми тут, Владико, зайшли самі, хоч незрячі", то автори листа йшли несвідомо за мітичним ґігантом, бажаючи „відзискати зір", тобто по-нашому знайти ідеал в житті, „щоб знали ми, куди нам іти у слушную годину", як написано в „Гимні Американських Українців" Василя Щурата в 1913 р.

Цей лист був безпосередньою спонукою для митрополита Сембратовича вислати до Америки першого греко-католицького священика - українця, в особі о. Івана Волянського, з посланням: „До возлюблених во Христі русинів, греко - католицького обряду в Америці".

Про себе самого і про свою початкову працю пише о. Волянський у своїх „Споминах з давніх літ" таке: „Я був першим українським (в ориґіналі — „руським") священиком в Америці, бо я приїхав до Шенандо в грудні 1884 р. Богослуження розпочав я в найнятій на цю ціль ґалі в п. Керн при Мейн Стріт на першому поверсі. Там винайнято теж на перші два місяці кімнати для мене, доки не знайшовся осібний дім на мешкання в п. Фейнінґе, при Кол Стріт. У тій ґалі (тобто при Мейн Стріт) відправилося перше наше Богослуження — вечірня. Це було на св. Миколая, в четвер 19 грудня 1884 р. Отворення тимчасової каплиці на саме Непорочне Зачаття Пресвятої Богородиці (22 грудня 1884 р.) припадало того року на неділю, отже титул першої церкви був Непорочного Зачаття. З весною слідуючого року взялися ми до будови церкви на Сентер Стріт і викінчили восени 1885 р. по св. Михайлі і їй надано титул Св. Михайла".

Так постало ядро ідеалу української іміґрації в Новому Світі. Як бачимо, його перещеплено на підставі релігійної традиції з Рідного Краю. Але вже в самих початках тих заходів прийшлося „русинам" переборювати непередбачені труднощі збоку католицьких властей латинського обряду в Филаделфії, яка відіграла в нашій справі таку ролю, як у незалежності Америки з її „Домом Незалежности". Неґативне становище латинського филаделфійського єпископа спонукало о. Волянського, як греко - католика, йти самостійно, отже незалежно від латинської ієрархії, а це в своєму часі причинилося до створення окремої Греко - Католицької, тобто теперішньої Українсько - Католицької Єпархії з осідком у Филаделфії, де знаходиться столиця Українського Католицького Митрополита.

Про початки церковної, а з тим і народної організації в ЗДА збереглося найбільше писаних пам'яток як в Америці, так і в Рідному Краю. В українській мові писав про це відомий радикальний провідник, Михайло Павлик, з зазначенням важливости церковної організації на чужині, у львівському часописові „Товариш" з липня 1888 р. В англійській мові в Америці написав цілу розвідку адв. Андрій Шипман в VI томі Католицької Енциклопедії з 1913 р. Це — перші автентичні джерела до історії українського руху в Америці, не зважаючи на те, що цей рух зосередився довкола Церкви. Це цікаве для теперішнього покоління ще й тому, що перші парафіяни церкви в Шенандо були справді „незрячі" національно лемки, що вимандрували були з західньої області Галицької волости. Вони мусіли національно перероднтися, щоб опісля сприйняти національну назву й українську ідеологію.

За твердженням о. Нестора Дмитрова, одного з перших істориків української іміґрації в Америці, вже в самих початках церковного руху почали священики, на взірцях колишніх братств на Україні, засновувати при церквах братства під іменами різних святих. З тих братств незабаром постали братсько-допомогові союзи, наперед Соединеніе Русскіх Греко-Католическихъ Братствъ, потім (в 1894 р.) Русько-Народний Союз з англійською назвою Russian National Union, який пишається нині назвою Український Народний Союз (Ukrainian National Association). З нього виломився в 1910 році Український Робітничий Союз. „Провидіння", „Народна Поміч" постали трохи пізніше.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЄМО У ВАШИНГТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

ВЕЛИКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПОЧИН

У століттні роковини смерти Тараса Шевченка українці Канади побудували йому пам'ятник. Нещодавно поклонились його пам'яті незліченні маси народу, вшановуючи також твір мистця, що його увічнив.

У цьому гомінкому Шевченківському році нікому було й згадати про 90-річчя з дня народин Лесі Українки. Але вже давніш готувалось до того українське жіноцтво. Ще в 1955 р. зродилась серед Відділів Союзу Українок Америки у Клівленді думка — поставити їй пам'ятник в Українському Городі Культури. Там уже видніють постаті князя Володимира Великого, Тараса Шевченка, й Івана Франка. Чому не стануть теж й у цьому величному сузір'ї?

Клівлендська Округна Рада СУА дала почин до створення Комітету Побудови Пам'ятника. Мистець Михайло Черешньовський погодився пам'ятник створити. І крок по крокові, етап за етапом — доврівало це велике діло. Коштувало багато зусиль і праці та невтомного завзяття. У великій душевній напрузі створив цей пам'ятник Михайло Черешньовський, як вічну пам'ятку великої Лесі, але й свого творчого духа. Мешканці Ню Йорку могли оглядати пам'ятник двічі — у формі невеликого проєкту в 1959 р. і в дійсній величині весною 1961 р.

Вже закінчився відлив постаті в бронзі й незабаром вона стане на свому гранітному постументі. На тлі зелені Городу, у сусідстві інших скульптур, ця подія збере знов непроглядні маси народу. Бо в днях 23 і 24 вересня ц. р. відбудеться врочисте відкриття пам'ятника перед українською громадою. Треба сподіватись, що прибутає це не тільки Клівленд й околиця. Прибудуть напевне з Дітройту й поблизької Канади, завітають і з Шикаґо, прибудуть і зі східніх стейтів. Бо всі ті, що шанують пам'ять великої поетки, схочуть пережити цей великий момент.

Це ж перший справжній пам'ятник Лесі Українки! Коли не рахувати погруддя, що стоїть на її могилі в Києві і на Кавказі, де вона померла, вперше бачимо її постать на постументі у весь ріст. У вільній українській державі це здійснилось би скорше. А так щойно ті, що покинули рідний край із її словом у душі, спромоглись віддати їй цю честь у 90-річчя народин і в 48 літ по її смерти.

Тому готуймось зустріти це свято! Всі українські організації вишлють представників на відкриття, щоб засвідчити свое признання для цього великого діла. У першу чергу Відділи Союзу Українок Америки, що носять ім'я поетки. Але й інших Відділів СУА не повинно бракувати. Там, де завершується культурний почин, двигнений силами зорганізованого жіноцтва, повинні стануть всі. Адже їх рук це діло!

Л. Бурачинська

ПРО УКРАЇНУ НА СЕРБСЬКОМУ БЕНКЕТІ

Дітройт (Н.У. — Тутешні серби ентузіястично привітали гостя з Парижу, князя Михайла Петровича Негоша, внука останнього короля Чорногори, Миколи. Влаштований в його честь величавий бенкет 19-го серпня ц.р., заходом Конгрегації Сербської Православної Церкви, був одночасно політичною маніфестацією проти комуністичних режимів у країнах східньої Европи. Князь Михайло виголосив дві промови. Першу закінчив побажанням для різних країн, поневолених сьогодні комунізмом, словами: „хай живе вільна Югославія" (потім Чорногора, Польща, Румунія) і закінчив „хай живе вільна Україна".

На бенкеті промовляли сербські діячі й представники інших народів. Українців репрезентувала дост. Маруся Бек, президент Міської Ради. Вона з англійської мови перейшла на українську і м.і. сказала: Наше пов'язання є не тільки тим, що ми слов'янського походження, але й тим, що спільно терпимо тепер у комуністичній неволі й це нас зближує ще більше до себе. Нас усіх лучить спільна доля. Ніхто не може бути добрим громадянином Америки, хто не шанує свого батька, матері й родини. Пам'ятаючи про батьківщину наших родичів, тим більше мусимо турбуватись свободою Америки, яка сьогодні є одинокою думаючою країною і також одинока бореться за свободу для інших народів".

Князь Михайло теж найшов гарячі вислови для ЗДА, на які „з надією дивиться сьогодні ввесь світ". Цей князь має в своєму життєписі геройські сторінки, особливо з часів гітлерівської окупації Франції. Хоч він живе у повній загрозі життя і під арештом, проте не дав своєї згоди, щоб його проголошено королем Чорногори.

Присутні відмотували при цьому виступ п-ні Марусі Бек, яка, як завжди, залишила себе українкою на цьому чужинецькому бенкеті. Українці Дітройту повинні докласти всіх зусиль, щоби при близьких уже праймеріз до Міської Ради Дітройту 12 вересня ц. р. п-ні М. Бек здобула високопроцентову перемогу.

● У Лондоні натуралізований поляк, кошлий англійський летун д-р Е. Зігмунт, добровільно маєтку в торгівлі, викупив поважну частину крамниць, установ 1 ресторанів в центрі Лондону, у т. зв. Пікаділлі Циркусі. Він задумує збудувати там модерний готель і театр або кіно.

ВІСТІ З КАЛІФОРНІЇ

ЦЕРКОВНИЙ СОБОРЧИК

В середу, 23 серпня, в приміщеннях недавно закупленої української католицької церкви в Лос Анджелесі (наст. о. Микола Колтуцький) відбувся вперше в цьому місті Церковний Соборчик, що його очолив Впр. єпископ Йосиф Шмондюк в присутності 25 священиків Західнього Деканату Укр. Кат. Єпархії в ЗДА. Після св. Літургії та панахиди по померлих священиках і церковних достойниках Соборчик відбув свої наради з кількома доповідями на теми українського церковного життя, в тому числі і про внутрішнє устаткування храмів, згідно з українською традицією.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ ХОР

Перший виступ новоствореного постійного загально-репрезентаційного хору в Лос Анджелесі, що складається зі співаків усіх трьох укр. церков у цьому місті, відбувся під орудою маєстра Володимира Божика на святі „Тижня Поневолених Націй", де він здобув признання різнонаціональної маси присутніх. Управа хору (голова — інж. А. Скробко) отримала офіційне запрошення від Інтернаціонального Інституту до участи в мистецькому інтернаціональному фестивалі, що його річно влаштовує та відома в Америці інституція.

Іван Овечко

Теодор Брик помер у Вінніпегу

В понеділок 24-го квітня 1961 року відійшов у вічність бл. п. Теодор Брик з Вінніпегу. Покійний залишив замужню доньку Е. М. Яренко і чотирьох синів: Василя, Данила, Михайла та Івана.

Теодор Брик приїхав до Канади з села Колодіївки, Скалатського повіту, Україна, в 1909 році. Початково він був затруднений на різних працях, а головно, як фармар, на залізниці Сі Пі/Ар. З огляду на недугу очей, він залишив працю в 1944 році і деякий час працював на летовищі у Вінніпегу, і тут мешкав в своїй хаті разом з донькою.

В 1927 році Покійний по довгих трудноцах спровадив до Канади з СССР свого брата Олександра Брика, а з Галичини свою стареньку маму і трьох братів: Петра, Григорія і Миколу. Хоч це були початки кризи в Канаді, то одначе всіма ними він відповідно заопікувався.

На управителя спадщини та організатора похорону Покійний призначив свого брата Олександра. У своїм завіщанні Покійний, як свідомий українець і патріот, з решти свого скромного майна залишив $100 на Комітет Українців Канади, $100 на Фундацію ім. Тараса Шевченка та $200 на Всеканадійську Українську Православну Катедру Пресвятої Тройці у Вінніпегу, з якої він був похоронений.

Похоронну відправу завершив Преподоб. о. протоієрей Єронім Грицина. Вічна Йому Пам'ять! Спочинь, сину української землі, у вільній Канаді!

С. Р. - К.

Загальні збори хору „Кобзар" у Филаделфії

Загальні Збори Співочого Товариства „Кобзар" у Филаделфії, які відбулися в великій залі Клюбу Горожан, були ділові й короткі та проходили в дружній атмосфері, створеній всіми приявними. Уступаючий голова, п. Олександер Левицький, суттєво обговорив діяльність „Кобзаря" в ост. році, підкресливши чималі досягнення „Кобзаря" в тому часі, як наспівання 4-ох платівок й їх випуск фірмою „Арка", виступи хору в трьох Шевченківських концертах, поїздки „Кобзаря" до Питсбургу та Ню Бронсвику та успіхи, які хор там віднес, та збільшення хору новими, добрими членами.

Після звітів секретаря (п. Ірина Ільницька), касира (п. Марія Сенейко), та голови Контрольної Комісії (п. Юрій Гаврилів), Загальні Збори, які очолював п. Стефанишин, уділили уступаючій Управі абсолюторію та одноголосно рішили висловити особливе признання та подяку мистецькому керівникові хору „Кобзар", д-рові Антонові Рудницькому, та пianістці хору, п. Роксолані Гарасимовіч, за їх безкорисну працю над приготовленням Шевченківської програми та їх безнастанні виступи в Шевченківських концертах у Филаделфії, Питсбургу та Ню Бронсвіку.

При цій короткої, системової дискусії над звітами промовляв д-р Рудницький, взиваючи до дальшої такої дружелюбної, конструктивної та гармонійної праці, якою вона була в хорі цього року під час приготовань до ювілейних Шевченківських концертів.

На пропозицію виборчої комісії вибрано нову Управу, без зайвих дискусій в складі: голова — Володимир Жилавий, містоголова — Ірина Ільницька, секретар — Оксана Гонгало, скарбник Марія Сенейко, адміністратор — Дмитро Стулковський, імпрезовий референт Орест Гарасимович, бібліотекар — Дмитро Сенюх. Контрольна Комісія: Анна Дражньовська, Олександер Левицький, Осип Филипович. Товариський суд: Стефа Григорчук, Василь Нарага і Кость Пастушак.

О. І.

Нова українська торговельна станиця

Недавно був анонс торговельної фірми W. W. Export - Import Co. про виставку Телевізорів і Радіо - Фоно Апаратів, яку ця фірма улаштовує в Ньюарку, Н. Дж.

На виставці є самі нові модерні й досконалі телевізори та стерео радіо -фоно апарати німецької продукції, марки Імперіял та Фаворит, що їх ця фірма імпортує з Німеччини.

Апарати Імперіял та Фаворит добре відомі на вільному міжнародному ринку своєю високою якістю та легко перевищують інші продукти в цій галузі.

Ми переконані, що виставка викличе широке зацікавлення теж і серед українського загалу не тільки в стейті Ню Джерзі, але теж в інших сусідніх стейтах. Виставку можна оглянути без жадного зобов'язання. Зокрема любителі гарної і чистої репродукованої музики скористають з нагоди, щоб оглянути нові й найдосконаліші моделі телевізорів та радіо-фоно апаратів. Тому ініціятиву з виставкою та запрошенням оглянути її — треба щиро привітати.

Торговельну фірму В. В. Експорт — Імпорт очолює д-р Василь Верещ, який відомий українському громадянству завдяки своїй широкій громадській праці. З нагоди відкриття цієї виставки та започаткування нового бізнесу д-р Василь Верещ задеклярував $125 на Фонд Будови Пам'ятника Шевченкові... $100 для НТШ і УВАН. Слід ще зазначити, що д-р Василь Верещ є членом Українського Народного Союзу та постійним платником Українського Народного Фонду, а два роки тому став членом, а пізніше директором Українського Інституту Америки.

Життьова путь патріота о. Аркадія Гуглевича

Тяжко є писати про вмирання нашої старшої генерації, яка збагачувала українській нарід скарбами свого духа та порадами наше свідоме селянство.

Правда, були школи, але хто з селян міг стягнутися дати сина чи дочку до торговельної школи? Бо і я вчився 5 літ на дяка — найперше читання псальмів, псалтиря, гласів і уставу церковного.

Коли я вичитав в ч. 126 „Свободи" дня 7-го липня, посмертне оголошення, що упокоївся о. Аркадій Гуглевич, мене це дуже зворушило. По висвяченню, він отримав 1-шу парохію, як сотрудник в селі Хмелисках, повіт Скалат. Парох тої парохії був невиліжимо хворий, о. Ар. Гуглевич провадив книги петрах і вів всю адміністрацію як новий парох. І як парох заложив в селі Хмелисках 1-шу церковно-громадську крамницю.

В 1908 р. я був дяком в місточку Микулинцях, пов. Тернопіль. Коли я вичитав оголошення в „Ділі", що парохія в Хмелисках пошукує дяка, який мусить взяти на себе обов'язок ведення церковно-громадської крамниці в будні дні в тижні, я зголосився.

1-го травня 1909 р., я обняв дяківство в Хмелисках, де був о. Аркадій Гуглевич сотрудником. Знання ведення кооперативи я немав, бо я цього не вчився в дяківській школі, яку я закінчив ще в 1902 р.

Першого дня по Службі Божій пішов я до крамниці, де я мав бути крамарем. Прийшла жінка і хотіла квасної солі. Я не знав, що це таке, і де ця сіль. Жінка її знайшла, але я не знав, скільки їй дати цієї солі за один „грейцар". Вона сказала, що треба дати один напарсток, і я так зробив.

Ця жінка в селі хвалила нового крамаря, що „добре продає". Про це довідався о. Гуглевич і вечорі сказав мені, що я забагато тої солі дав цій жінці, бо сіль продається на дека, і за один „грейцар" треба було їй дати пів дека.

І о. Гуглевич навчив мене вечорами, як вести крамничні книги, щоб все було в найбільшому порядку в кооперативі. Клиїнт був великий, бо люди платили часто не грішми, тільки яйцями, і все те треба було перераховувати, а яйця були раз дорожчі, раз дешевші в місті, з чого була нераз втрати.

Я не мав досвіду в крамарстві, і раз поїхав до Скалата по сіль і коли вертався додому, випав зливний дощ, сіль розтоплилася і крамниця мала велику втрату, бо сіль не була накрита плахтою, тільки соломою. Отець Гуглевич знов мене повчав, як робити, щоб не допускати до втрати. І я слухав о. Гуглевича, і все йшло добре, крамниця розвивалася, і о. Гуглевич заслував в 1909 р. Касу Райфайзенку, якої я був секретарем.

І я знов мав нові книги, а як їх вести, навчив мене о. Гуглевич.

До парохії належало ще й село Мовчанка, і о. Гуглевич і в ньому заложив крамницю, але не церковну, тільки на уділах. Я вже вчив селян із Мовчанки, як вести крамницю.

В 1910-му році мене запросили до Америки приїхати та обняти дяківство. о. Гуглевич відраджував мені, але коли побачив, що я таки хочу їхати, побажав мені щастя і сказав, що якби мені було зле, щоб я вернувся, і він мене прийме до праці.

1-го червня 1910-го року я вже був у Филаделфії, звідки мене призначили на парохію до Обурн, Н. Й. Я замешкав в панства І. Леськів. Пан Леськів був секретарем 38 Відділу св. Николая УНСоюзу і він вписав мене до УНСоюзу та подарував мені календар цього Союзу за 1907 рік, який я і донині зберігаю.

Згадка в „Свободі" про смерть о. Аркадія Гуглевича пригадала мені цього піонера кооперативного діла в Галичині. Я оцими словами прощаю його, цього добродія наших селян, цього славного священника-діяча на народній і церковній ниві.

Він був взірцем священика, слуги Божого і патріота. Честь Його Пам'яті.

Василь Шанайда

Сенат прийняв законопроєкт про Комісію Громадянських Прав

Вашингтон. — 30-го серпня Сенат більшістю 70 до 19 голосів прийняв законопроєкт, згідно з яким продовжено на два роки існування Комісії Громадянських Прав. Проти цього прийняття були південні демократи, які промовами намагалися заблокувати ухвалення цієї пропозиції. Ця Комісія могла тривати, згідно з дотепершнім законом, тільки до листопада цього року. За продовження існування цієї Комісії голосували і республіканські сенатори. Проти голосували 18 південних демократів і республіканець із Північної Дакоти Мілтон Р. Йонг. Комісія Громадянських Прав розглядає скарги кольорового населення в південних стейтах проти того, що з расових причин позбавляються там громадянських прав небілого населення. Сенатор Джозеф С. Кларк пропонував продовжити існування цієї Комісії на 4 роки, але Сенат відкинув цю пропозицію.

Автомобільна спілка продовжила контракт на 6 днів

Дітройт. — Контракт про працю спілки Об'єднані Автомобільні Робітники Америки з трьома найбільшими автомобільними корпораціями — Дженерал Моторс, Форд та Крайслер 30-го серпня продовжено на 6 днів, щоб можна було дійти до порозуміння в справі нової умови про працю. Теперішній контракт скінчився 31-го серпня ц. р., це значить в четвер о півночі. Голова спілки автомобільних робітників Волтер П. Рутер заявив, що він в першу чергу продовжуватиме переговори з корпорацією Дженерал Моторс. Якщо до 6-го вересня не дійде до порозуміння з цією корпорацією, то вже 7-го вересня почнеться проти неї страйк. Переговори з Фордом і Крайслером будуть продовжуватися на основі порозуміння кожного дня. Рутер хвалив корпорацію Амерікен Моторс, яка підписала контракт про участь робітників в прибутках фірми, і яка погодилася збільшити заробітні платні робітників. В господарських колах побоюються страйку в автомобільній промисловості, бо це припинило б ріст економіки на довший час.

В серпні число затруднених становило 68,539,000, а безробітних було 4,542,000

Вашингтон. — Секретар праці Артур Дж. Голдберг повідомив, що в серпні ц. р. число затруднених в цій країні було рекордово високе — 68,539,000, а число безробітних в порівнянні з липнем ц. р. зменшилося на 598,000 і становило 4,542,000. Рік тому воно виносило 3,788,000, а число затруднених в серпні 1960 року становило 68,300,000. Економісти звертають увагу на те, що вже 9-ий місяць число безробітних є досить високе, і в серпні ц. р. воно становило 6.9% всіх робітних сил країни. Число безробітних зменшилося в серпні головним чином тому, що численні студенти не могли знайти праці, і їх не подали вже бюра праці як безробітних. До робітних сил зараховується всіх тих, які працюють, і які є на списках тих, що шукають праці. Секретар праці Голдберг сказав, що він не передбачає, щоб страйк автомобільних робітників міг довше тривати. В серпні число тих безробітних, які є без праці по 15 тижнів або і довше, зменшилося на 200,000 і виносило 1,440,000.

Дівочі табори на пластовій оселі в Іст Четгемі покінчилися успіхом

Минулої суботи 26-го серпня на пластовій оселі в Іст Четгемі, Н. Й., відбулося святочне закриття цьогорічних таборів пластунок і новачок, які тривали цілий серпень. В юнацькому таборі, який приміщався під шатрами на таборовій горі „Вовча Тропа", і який прибрав собі ім'я за Шевченком „Три шляхи", перебувало 100 пластунок юначок, враховуючи в це булаву та команду табору. Комендантом була пл. сен. Анна Бойцун, бунчужною ст. пл. Софія Квасниця, а писарями пл. Іванна Ковшевич та пл. Марта Мачкин. Праця табору відбувалася за гаслами, які вставлено на чотири тижні побуту за словами Шевченка. Гаслом першого тижня було „Подивіться на рай тихий, на свою Вкраїну", гаслом другого тижня були вірші „Наша дума, наша пісня не вмре, не загине", кличем третього тижня був вірш „За честь, за славу, за братерство, за волю Вкраїни", а праця четвертого тижня проходила під кличем „Молітесь Богу та згадуйте одиного, свою Україну любіть".

Пластові новачки та хлоп'ячий підтабор в числі понад сотню осіб приміщувалися в долішній частині оселі у будинках. Комендантом табору була пл. сен. Оксана Луцька, бунчужною ст. пл. Аня Бойцун, писарем Ліда Величко, а хроніку вела ст. пл. Рома Бабюк. Медична опіка над пластовим табором цього року була в руках д-р Бережницької та п. Євгенії Харченко. Адміністратором пластової оселі був пл. сен. Роман Вергун. Табор новачок прибрав собі назву за словами Шевченка „І досі сниться". Комендантом підтабору юнаків був ст. пл. Р. Черник. Дуже гарна погода вправдовж цілого таборування, добрий харч, купальний басейн сповнений свіжою водою та прогульки в ближчі і дальші околиці завершили цьогорічним таборам в Іст Четгемі червоний повний успіх.

В Індії криза внаслідку голодових страйків

Ню Делі. — За всіх 14 років індійської державної незалежности не було такої поважної внутрішньої політичної кризи, як тепер, спричиненої явищем, невідомим ні в яких інших країнах світу: голодовими страйками політичних фанатиків. Від 15 серпня ц. р. голодує 76-літній Тара Сінг, який заявив, що голодуватиме, поки або центральний уряд Індії признає племені сикхів окрему провінцію з панівною урядовою мовою пунджабі, або він, Тара Сінг, помре. Щоб своякувати його припинити свою голодівку, пропонується поділ провінції Пунджаб гіндус Свамі Рамешвараннад, що його вважають за „святого мужа", проголосив контр - голодівку. Третій голодуючим є прибічник Тара Сінга, який недавно переговорював з прем'єром Неру про поділ провінції Пунджаб на дві провінції з мовами пунджабі та гінку, але нічого в цій справі не добився. В індійському парляменті йшла над цією справою палка дебата. Три промовці, між ними представник комуністів, підтримали вимогу сикхів на поділ провінції Пунджаб за мовним критерієм. Прем'єр Неру закинув їм, що ніхто з тих трьох прихильників поділу не знає тамошніх відносин. Він відмовився піти назустріч сикхам, заявивши, що він й його уряд розглянули всі можливості розв'язки цієї проблеми і прийшли до переконання, що поділ даної провінції є не до переведення та що коли б її таки поділено, то це було б нещастя. Гінду і пунджабі є двома урядовими мовами, а інтеграція обох груп населення пішла так глибоко в родинних відносинах, школах, установах і звичаях, що її неможливо скасувати і перевести сеґреґацію.

ЩЕ ПРО „З'ЇЗД ДЕЛЕГАТІВ УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА"

В нашому справозданні, що було надруковане під заг. „З'їзд Делегатів Українського Лікарського Товариства в Америці — Дев'яті Загальні Збори", закралася прикра помилка. Правильно на З'їзді, який відбувся в днях 27—28 травня 1961 р. брали участь 74 делегати від 10 Відділів.

УЛТА

„ДУМАЙТЕ — ЧИТАЙТЕ"

(Про видавництво М. Денисюка)

Щоб ознайомити українське громадянство із своєю дотеперішньою видавничою продукцією, а передусім із найновішими виданнями, видавництво Миколи Денисюка в Шикаґо видрукувало ілюстрований 32-сторінковий проспект-довідник. На обкладинці автопортрет молодого Шевченка, що і без бібліографічних даних вказує на час появи довідника: Шевченківський ювілейний 1961-ий рік із його промовистим гаслом: „Думайте — читайте!" Далі цілосторінкова репродукція ікони чудотворної Зарваницької Матері Божої, патронки видавництва.

Проспект цього роду є найкращим зв'язковим між видавництвом та відборцями друкованого слова. Це не самий лише сухий каталог з одноманітними колонками заголовків та чисел, але теж і збірник коротких статтей про видавництво, його завдання, досягнення, фінансову базу тощо. Крім того, у проспекті читач знайде уривки із голосів преси та тексти листів до видавництва з оцінкою тих чи інших видань. Усе це успішніше, ніж найкраще устилізовані реклямні оголошення, ознайомлює нас із вартістю видань і дозволяє зорієнтуватися, що і як вибирати.

А вибирати є в чому. Ось 14-томове видання творів Шевченка з такими цікавими темами, як „Шевченко - маляр", „Шевченко в чужих мовах", найповніший досі й найновіший покажчик видань Шевченкових творів, починаючи 1840-им роком (праця В. Дорошенка), листи поета тощо; ось „Трилогія" Богдана Лепкого, нове 6-томове видання з циклу творів, що вже мають вироблену славу; ось низка свіжих випусків видавництва, оригінальних творів сьогочасних авторів з іменем, Юрія Тиса („На світанку"), Галі Лагодинської) „До сонця, до волі"), Софії Парфанович („Вірний приятель") і „найновіших із нових": великих понад 400-сторінкових повістей Уляни Кравченко („Хризантеми") та Наталени *Королевої („Quid est Veritas?")*. Перша з них — то літературна автобіографія заслуженої письменниці, розповідь - „сповідь" про перших 17 років її життя, а друга — оригінально подумана історична посість про Понтія Пилата на тлі розлогої панорами античного життя в перші роки християнства. Зокрема нашу увагу привертають сторінки проспекту, що інформують нас про інше видатне досягнення видавництва, Службу Божу на платівках, наспівану хором церкви св. Варвари у Відні.

Відсилаючи зацікавлених усіми іншими ранішими випусками видавництва М. Динисюка та інших видавництв, з якими М. Денисюк співпрацює, до відповідних списків на сторінках проспекту, хочемо коротко спинитись на статтейці „Інтервю в „Голосі Америки", що з'ясовує нам мету й завдання видавництва та висліди його праці, започаткованої більш як 20 років тому у Кракові та продовжуваної Інсбруку, Буенос Айресі й Шикаго. Основна мета діяльности видавництва — це почесна культурна місія: засобом друкованих видань поширювати рідне слово й розвивати рідну літературу серед української громади у вільному світі. Це важка й важлива праця для підтримання основ українського духового життя на еміґрації, для підготови його до дальших відповідальних завдань, а у ближчому пляні — для збереження кадрів вироблених читачів, що завжди оглядаються за доброю вартісною лектурою. Треба підкреслити, що, дбаючи не тільки за вартісний внутрішній зміст оригінальних і перекладних творів пера видатних клясиків і сьогочасних авторів, видавництво дає своїм книгам зразкове, нерідко люксусове оформлення. Досі в видавництві М. Денисюка — поруч уже названих авторів — друкувалися твори таких відомих мистців слова, як І. Винницька, Є. Онацький, У. Самчук, О. Сацюк, М. Цуканова, З. Дончук, Л. Храплива та ін. Читач має багатий вибір лектури залежно від свого віку, літературних смаків і вимог, він знаходить і складніші, глибші ідею, і легко написані твори.

Із статті „Фінанси нашого видавництва" довідуємося, що завдяки гармонійній співпраці з українськими кредитовими установами (головно з кредитовою кооперативою „Самопоміч" у Шикаґо) та завдяки практичній системі збуту видавництво спромагається успішно перемагати труднощі й постійно збагачувати наш книгарський ринок добрими повістями, збірниками новель, публіцистичними та ін. творами. Це відповідно оцінили українські наукові установи, а одним із доказів цього є видрукування у проспекті - довіднику тексту подяки М. Денисюка Українській Вільній Академії Наук, Відділ у Канаді, за відзначення його грамотою - признанням за видатну культурно - видавничу діяльність.

Одним словом, ілюстрований проспект - довідник видавництва М. Денисюка з 1961 р. інформує читача не тільки про завдання та працю видавництва, але й про творчу ролю й вагу друкованого слова взагалі. Сподіваємося, що серед української громади у вільнім світі він з успіхом виконає своє інформаційне та культурно - пропагандивне завдання.

Р. З.

● **Голова індійського парляменту** Ачарія Кріпаляні завізвав на засідання парляменту редактора англомовного тижневика „Бліц" Р. К. Каранію і висловив йому кількома реченнями догану за його статтю з приводу парляментарної дебати, в якій гостро критиковано міністра військових справ Крішну Менона. Названий редактор, як і Крішна Менон, відомі з своїх лівих поглядів. Виланий редактор покликався на свободу преси та право висловити свою думку з увагою на добро країни.

ПЕРЕД ЗМАГАННЯМИ НА СОЮЗІВЦІ

Вильосування порядку тенісових змагань за першість УСЦАК

Провідник тенісових змагань за першість УСЦАК інж. Богдан Рак скликав 28 серпня 1961 року засідання Комісії Змагань, яка згідно з Правильником УСЦАК остаточно затвердила зголошених змагунів учасників та вильосувала порядок гор. До участи в першенствах тенісу станугь 87 зголошених змагунів в таких конкуренціях: 38 чоловіків, 11 жінок, 15 ольдбоїв, 12 юнаків (вік 15-18 р.), 10 юнаків (нижче 15) і 2 юначки. За приналежністю до клюбів ці змагуни заступатимуть ось такі клюби: 8 — „Львів", Клівленд, 11 — Союзівка, 1 — „Леви", Шикаґо, 12 — „Львів" Торонто, 6 — „Чорноморська Січ" Нюарк, 3 — „Верховина", Глен Спей, 3 — УСК Ню Йорк, 5 — „Сокіл", Сиракюз, 8 — „Черник", Дітройт, 4 — „Тризуб", Филаделфія, 26 — КЛК Ню Йорк.

Комісія в складі: д-р Е. Жарський — голова СУАСТ-Схід, В. Сохан, прес. реф. СУАСТ-Схід, інж. Б. Рак — провідник змагань з рамени УСЦАК, інж. В. Шарко та інж. В. Гнатківський — представники госп. змагань (КЛК) — вильосувала наступний порядок змагань, беручи під увагу відповідне розложення чвертьфіналістів минулорічних змагань:

КОНКУРЕНЦІЯ ЧОЛОВІКІВ

Ю. Король — М. Бартошик;
Я. Мороз — Ю. Грабець;
З. Маркевич — З. Коссак (елім.);
Т. Мельник грає з переможцем поп. пари;
Б. Кучинський — І. Левицький;
М. Миколенко — М. Надбережний;
Б. Дзерович — Р. Граб (елім.);
Р. Комарницький грає з переможцем поп. пари;
Я. Сидорак — Я. Ракочий (елім.);
М. Шиян грає з переможцем поп. пари;
А. Пехан — М. Ломаґа;
Л. Воробкевич — Б. Раковський;
Я. Гук—О. Олинець (елім.);
В. Пехан грає з переможцем поп. пари;
Ю. Купчинський — Вовчак (елім.);
Ю. Копистянський грає з переможцем поп. пари;
А. Пащук — І. Прибила;
В. Герлинський — П. Возняк;
С. Мазяр — А. Гончаренко (елім.);
Ю. Ломаґа грає з переможцем поп. пари;
Е. Колянківський — О. Поліщук;
Ю. Граб — Р. Смаль.

ОЛЬДБОЇ

В. Соколовський входить без гри до другої рунди;
М. Венгринович — Р. Ракочий;
О. Гайський — Р. Дзерович;
В. Гук — А. Кейбіда;
К. Бень — В. Ленець;
Б. Каратницький — В. Сірський;
Я. Роханковський — Р. Бонтабік;
М. Лепкалюк — Г. Люстіґ.

ЖІНКИ

І. Стецик — Л. Гук;
Л. Палій — М. Остап'юк (елім.);
І. Купчинська грає з переможцем поп. пари;
І. Рожанковська — О. Коссак (елімґ);
М. Душник грає з переможцем поп. пари;
Л. Мірецька — Т. Вишивана (елім.);
Л. Друневич грає з переможцем поп. пари.

Льосування гор юнаків відбудеться перед змаганнями на Союзівці після устійнення віку кожного учасника згідно з датами їх народження, тому що в зголошеннях часто подано тільки вік, без точної дати народження.

Провід змагань спочиватиме в руках осіб: інж. Б. Рака — провідника змагань, інж. В. Гнатківського та інж. А. Пащука — заступників провідника, І. Левицького — секретаря та скарбника і Ю. Ломаґи — господаря. В склад Змагової Комісії входять: інж. Б. Рак — провідник змагань, д-р Е. Жарський — УСЦАК, мґр Р. Дзерович — У.Т.К. „Львів", Торонто, дир. Я. Попель — У.С.Т. „Львів", Клівленд.

(в. с.)

Репрезентація міста Шикаґо гратиме у Филаделфії

Филаделфійський „Тризуб" починає свій сезон спортовими змаганнями з репрезентацією Шикаґо (ол старс), що відбудуться в суботу 2-го вересня ц. р. на спортовій площі Гюстон гай скул при вулиці 29-тій та Кембрія, о годині 8-ій увечері.

Змагання ті заповідаються дуже сензаційно з огляду на програну „Тризуба" в Шикаґо 20 серпня ц. р. 4:5. Цей вислід говорить сам за себе. Шикаґо „ол старс" це одна з найсильніших збірних Америки, що розторощила мистця аматорської чаші Америки Кютис з Сен Люїз 6:0 та здобула перемогу над збірною німецької ліґи з Ню Йорку 3:2. В складі збірної Шикаґа гратиме декілька олімпійських змагунів Америки та декілька зірок місцевих клюбів в Шикаґо.

Склад збірної Шикаґо: воротар — Ганс Гарвардт (Швабен), правий заложник — П. Надзікевич (Крила), лівий заложник — И. Гризік (Іґелс), штопер — С. Ляхґанґ (Ґрін-вайтс), правий помічник — А. Бахмаєр (Шикаґокікерс), лівий помічник — Ф. Псантакіс, новий набуток збірної Шикаґо з передової грецької команди Олімнікос, чільник нападу — Е. Мерфі (Словакс), один з найкращих та найнебезпечніших напасників Америки, репрезентант Америки на Олімпіяди в Гельзінках в 1952 та в Мельбурні в 1956 р., правий лучник — В. Ронґес (Швабен), пбаве крило — П. Ренучі (Марунс), лівий лучник — Е. Бахмаєр (Шикаґо Кікерс), ліве крило — И. Жижда (Іґелс).

Склад „Тризуба": воротар — д-р Ібанез, заложник — А. Рач, І. Бородяк та Пфайфер, штопер — Віней, Е. Кравець і О. Ілай (помічники), середина нападу Чабай, лучники Мандокін та Яковина, крила Бенуш, Длуґош, Мен Ляглен. Командою „Тризуба" буде кермувати перший раз новоприїзший з Европи тренер Святослав Глісович. Чабай це репрезентаційний змагун еспанської команди Сараґосса. „Тризуб", хоч не в повному реп резентаційному складі (Нога суспендований, Ніс ще не вернувся з Арґентини) докладе всіх зусиль, щоб зреванжуватися за минуломісячну прогру. Новий набуток „Тризуба" право - криловий Бенуш та заложник Пфайфер (Гунґарія, Монтреаль) виявилися в останніх змаганнях з Бруклин Ітеліен першорядними змагунами й технічно й кондиційно.

Тому треба сподіватися, що мимо довгого вікенду усі прихильники спорту не оминуть нагоди бути свідками двобою 2-ох передових команд Америки.

ЗАВОРУШЕННЯ В РІО ДЕ ЖАНЕЙРО

Бразилійська поліція розганяє юрбу бразилійців в південній частині міста Ріо де Жанейро, яка зібралася демонструвати проти намагань армії заблькувати поворот віце - президента Жоао Ґулярта до влади.

УСК Ню Йорк виступить у Рочестері

В неділю 3 вересня ц. р. (Лейбор Дей) УАСТ Рочестер гоститиме в себе на грищі Едокертон Парку відому дружину копаного м'яча УСК Ню Йорк. Клюб цей чи не один з найстарших на терені Америки і Канади під вправною рукою фахових футбольних провідників як Б. Прудиус, О. Гірка, О. Білан, Ст. Кравченюк, В. Ссрант, Я. Шміґель та під теперішню пору д-ра Івана Ссранта розвинувся в поважну українсько суспільно-громадську установу і нараховує сьогодні понад 10 дружин копаного м'яча та крім того дружини відбиванки, пінґпонґу й ін.

Перша дружина копаного м'яча змагалася минулого року в „Джермен-Амерікен Ліґ" а цього року буде змагатися в рядах професійної ліґи Сходу ЗДА. Тому то й УСК зміцнив свої ряди найкращими змагунами торонтських дружин, як Спарта, Олімпія, Рома, Італія та інших. На воротах покаже свою клясу колишній змагун „Тризуба" Филаделфія та змагун збірної ЗДА Ю. Кулішенко.

Щоб любителям спорту в Рочестері дати гарні та емоційні змагання, УАСТ Рочестер виступить в сильно зміцненому складі змагунами СТ „Україна", як: В. Закалужний, О. Лисак, Є. Бобинець, В. Дичківський, О. Береза, Д. Завадівський, С. Ігнатюк, Є. Чернявський, М. Когут (тепер на відпустці в Рочестері) та В. Пстор (новоприбулий з Польщі). Сподіваються, що змагання ці будуть на високому рівні та залишаться довго в пам'яті рочестерських глядачів і теж у змагунів обидвох дружин.

Микола Єйна.

● **У Північній Родезії в Африці**, на летовищі в Люсака, якийсь тамошній білий поселенець, прізвища якого поліція не оприлюднила, кинувся на асистента державного секретаря для африканських справ, Менена Вільямса, і вдарив його. Губернатор Північної Родезії сер Евелін Гон і його адьютант схопили напасника і притримали, поки надбігла поліція. Проповідувана Вільямсом засада „Африка для африканців" насторожила проти нього багатьох білих в Африці.

● **У Бретонії у Франції** швидкий потяг, що їхав до Парижу, вискочив з рейок біля Ле Тейль. Вісім осіб згинуло, а 62 було ранених, у тому числі деякі боряться із смертю.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 3-го ВЕРЕСНЯ 1961:

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва „Українська Січ", Відд. 39, в год. 3:00 по пол., в залі УНДому. — Збирання вкладок в суботу, 2-го вересня, від год. 7:00 до 10:00 веч. і в неділю, 3-го вересня, від год. 12:00 до 3:00 по пол. — Управа.

Відійшли від нас

Члени Українського Народного Союзу:

БАРДАХОВСЬКИЙ Іван, народжений 1887 р. у Мацьковичах, пов. Перемишль, член 259 Відд. УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., помер в серпні 1961 року.

ВАЦУК Степанія, народж. 1902 року у Чорнолісцях, пов. Товмач, членка 432 Відд. УНСоюзу в Торонті, Онт., Канада, померла в серпні 1961 року.

ГУЦАЛЮК Анна, народж. 1892 року в Супранівці, пов. Скалат, членка 318 Відд. УНСоюзу в Нортгемптон, Па., померла 22-го серпня 1961 року.

ГУЛЬКА Пилип, народж. 1886 року у Плотичі Великій, пов. Бережани, член 42 Відд. УНСоюзу в Клифтоні, Н. Дж., помер 20-го серпня 1961 року.

ДУВАЛО Василь, народж. 1895 року в Жулині, пов. Стрий, член 432 Від. УНСоюзу у Торонті, Онт., Канада, помер у серпні 1961 року.

ЗСЛИК Олексій, народж. 1888 року у Володимирцях, пов. Жидачів, член 59 Відд. УНСоюзу в Ббиджпорті, Конн., помер 14-го серпня 1961 року.

о. КОВАЛЬСЬКИЙ Онуфрій, народж. 1892 р. в Хорощинці, пов. Холм, член 135 Відд. УНСоюзу в Смок Ран, Па., помер 16-го серпня 1961 року.

НАДИЧ Олексій ,народж. 1889 року у Висоцьку Вижнім, пов. Турка, член 90 Відд. УНСоюзу в Сентралії, Па., помер 10-го серпня 1961 року.

ПИЛИПЧУК Марія, народж. 1897 р. в Краснопільцях, пов. Бережани, членка 353 Відд. УНСоюзу в Ню Бранєвик, Н. Дж., померла в серпні 1961 року.

ПИНЧАК-КРИВОРУКА Анастасія, народж. 1887 р. у Доружеві, пов. Самбір, членка 388 Відд. УНСоюзу в Честері, Па., померла 18-го серпня 1961 року.

САВЮК Ілля, народж. 1891 р. у Горошовій, пов. Борщів, член 13 Відд. УНСоюзу у Вотерфліт, Н. Й., помер 22-го серпня 1961 року.

СЕМЕН Михайло, народж. 1895 року у Теплицях, пов. Ярослав, член 163 Відд. УНСоюзу у Филаделфії, Па., помер 15-го серпня 1961 року.

СЕНЧИНА Іванна, — народж. 1883 р. в Долині, членка 102 Відд. УНСоюзу у Клівленді, Огайо, померла 12-го серпня 1961 року.

СОМИК Меланія, народж. 1888 року в Загірю, пов. Бібрка, членка 213 Від. УНСоюзу в Байоні, Н. Дж., померла 20-го серпня 1961 року.

УГОРЧАК Микола, — народж. 1886 р. у Тисьмениці, член 46 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., помер в серпні 1961 р.

ШМАЙДА Юлія, народж. 1884 року в Обстружнім, пов. Горлиці, членка 262 Відд. УНСоюзу в Ансонії, Конн., померла 20-го серпня 1961 року.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

ТАРЗАН, ч. 4706, Тарзан обороняється.

AND DASHED HIM INTO THE SURPRISED FACES OF HIS ASSAILANTS!

Після виявлення Тарзанової маскаради найвищий жрець закликав войовників до атаки...

Але сталеві пальці мавполюда вхопили найближчого вояка немов солом'яну ляльку...

І кинули його у здивовані обличчя напасників!